

Försvarsutskottets betänkande 2020/21:FöU8

Militära frågor och frågor om Försvarsmaktens personal

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av ett motionsyrkande som rör reservofficerares rätt till tjänstledighet. Utskottet avslår övriga motionsyrkanden. I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden i första hand från allmänna motionstiden 2020/21. Motionerna innehåller förslag som bl.a. rör personalförsörjning, miljöfrågor och övningsverksamhet. Vissa av motionsyrkandena behandlas i förenklad ordning.

I betänkandet finns elva reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och fem särskilda yttranden (S, M, SD, KD, L, MP).

Behandlade förslag

Ett femtiotal yrkanden från allmänna motionstiden 2020/21
1 yrkande från allmänna motionstiden 2019/20

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Personalförsörjning	7
Översyn av systemet med adjutanter	10
Veteranfrågor	11
Militär övningsverksamhet	17
Miljöfrågor	19
Motioner som bereds förenklat.....	22
Reservationer	23
1. Medinflytande för totalförsvarspliktiga, punkt 2 (M, V, KD, L)	23
2. Översyn av systemet med adjutanter, punkt 3 (V).....	24
3. Veteraner och veteranstöd, punkt 4 (M)	24
4. Personal i EU:s insatser, punkt 5 (L)	25
5. Svenskt veterancentrum, punkt 6 (M, KD).....	25
6. Veteraners villkor, punkt 7 (C).....	26
7. Villkor för civilanställda i internationell tjänst, punkt 8 (M, KD, L)....	26
8. Övningsverksamhet, punkt 9 (M)	27
9. Vind- och vågkraft, punkt 10 (C)	28
10. Miljötillstånd, punkt 12 (M, SD)	28
11. Miljötillstånd, punkt 12 (C).....	29
Särskilda yttranden	30
1. Reservofficerare, punkt 1 (S, MP).....	30
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (M).....	30
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (SD)	31
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (KD).....	31
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (L).....	31
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Motion från allmänna motionstiden 2019/20	32
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Personalförsörjning

1. Reservofficerare

Riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om reservofficerares rätt till tjänstledighet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 3.

2. Medinflytande för totalförsvarspliktiga

Riksdagen avslår motion
2020/21:304 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V).

Reservation 1 (M, V, KD, L)

Översyn av systemet med adjutanter

3. Översyn av systemet med adjutanter

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:127 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 4 och
2020/21:94 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 2 (V)

Veteranfrågor

4. Veteraner och veteranstöd

Riksdagen avslår motion
2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 9 och 11.

Reservation 3 (M)

5. Personal i EU:s insatser

Riksdagen avslår motion
2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 4 (L)

6. Svenskt veterancentrum

Riksdagen avslår motion
2020/21:2775 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 38.

Reservation 5 (M, KD)

7. Veteraners villkor

Riksdagen avslår motion
2020/21:2950 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 6 (C)

8. Villkor för civilanställda i internationell tjänst

Riksdagen avslår motion

2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 4.

*Reservation 7 (M, KD, L)**Militär övningsverksamhet***9. Övningsverksamhet**

Riksdagen avslår motion

2020/21:3447 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 14.

*Reservation 8 (M)**Miljöfrågor***10. Vind- och vågkraft**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:388 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 3 och

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 12.

*Reservation 9 (C)***11. Sanering av militärflygplatser**

Riksdagen avslår motion

2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 19.

12. Miljötillstånd

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:877 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 46,

2020/21:1608 av Lars Thomsson (C) och

2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 16.

*Reservation 10 (M, SD)**Reservation 11 (C)**Motioner som bereds förenklat***13. Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:191 av Matheus Enholm och Josef Fransson (båda SD),

2020/21:877 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 12 och 28,

2020/21:2321 av Boriana Åberg (M),

2020/21:2377 av Johan Löfstrand m.fl. (S),

2020/21:2763 av Ann-Sofie Alm (M),

2020/21:2775 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 14–16, 19, 25 och 37,

2020/21:2987 av David Josefsson (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3041 av Annicka Engblom (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3087 av Edward Riedl (M),

2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,
2020/21:3438 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och
2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 1, 2, 4–8, 10 och 15.

Stockholm den 28 januari 2021

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Alexandra Völker (S), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M) och Lars Thomsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 och 2019/20. Motionerna innehåller förslag som bl.a. rör personalförsörjning, miljöfrågor och övningsverksamhet. Av dessa motionsyrkanden behandlas 31 i förenklad ordning i enlighet med de principer utskottet redovisar i avsnittet Motioner som bereds förenklat.

Utskottets överväganden

Personalförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om reservofficerares rätt till tjänstledighet och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen avslår motionsförslaget om medinflytande för totalförsvarspiktiga.

Jämför reservation 1 (M, V, KD, L) och särskilt yttrande 1 (S, MP)

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) anför motionärerna att det finns behov av ändringar i lagar och regler för att underlätta och stärka reservofficerens möjligheter till tjänstgöring (yrkande 3). I dag finns det cirka 6 700 reservofficerare anställda i Försvarsmakten. Motionärerna bedömer att ett stort antal förmodligen inte är tillgängliga för tjänstgöring och att en stor del är över 50 år. Vidare bedöms att många inte har tjänstgjort på länge och därför inte har relevant kompetens. För att underlätta och stärka reservofficerens möjligheter till tjänstgöring anser motionärerna att reservofficerare bör få laglig rätt till tjänstledighet för tjänstgöring i Försvarsmakten precis som gruppbefäl, soldater eller sjömän med tidvis tjänstgöring (GSS/T) har.

I kommittémotion 2020/21:304 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) anføres att regeringen bör ändra förordningen om medinflytande för totalförsvarspiktiga i syfte att garantera Pliktrådets oberoende från Försvarsmakten. Ett framtida svenskt försvar ska bygga på en allmän och könsneutral värnplikt. Motionärerna understryker att en stark folklig förankring och en bred rekryteringsbas är en förutsättning för försvaret. Plikttjänstgöring är en speciell typ av tjänstgöring. Det faktum att människor kan tvingas in i verksamheten kräver ett särskilt ansvar för att skapa goda förhållanden för demokratiskt inflytande och möjligheter till reell påverkan. Pliktrådet saknar i dag möjlighet att arbeta självständigt och har inte haft nödvändiga kansliresurser till sitt förfogande. I dag är Pliktrådet en del av Försvarsmakten. Ett sådant beroendeförhållande hindrar rådet från att bedriva en självständig verksamhet enligt motionärerna. De praktiska fördelar det kan föra med sig att vara en del av en större organisation blir sekundära om inte möjligheten till ett faktiskt oberoende garanteras. Den nuvarande modellen kräver att Försvarsmakten håller största möjliga avstånd till Pliktrådets verksamhet, någonting som visat sig svårt i praktiken. Pliktrådets oberoende från Försvarsmakten handlar ytterst om legitimiteten i ett system byggt på plikt.

Bakgrund och tidigare beredning

När utskottet behandlade personalförsörjningsfrågor inom ramen för totalförsvarsbeslutet (bet. 2020/21:FöU4) välkomnade utskottet regeringens inriktning att det totala antalet befattningar i krigsorganisationen kommer att uppgå till ca 90 000 när organisationen är personellt uppfylld. Precis som regeringen konstaterade utskottet att hemvärnets långsiktiga personalförsörjning måste säkerställas och att frivilliga i gruppen tidigare totalförsvarspliktiga, utgör hemvärnets mest betydelsefulla rekryteringsgrupp. Utskottet lade dessutom stor vikt vid att översynen av personalförsörjningen görs utifrån ett helhetsperspektiv för att den på ett kostnadseffektivt sätt ska kunna bidra till bästa möjliga försvarsförmåga utifrån ett totalförsvarsperspektiv. En utökning av krigsorganisationen i enlighet med förslagen i totalförsvarspropositionen bedömdes vidare medföra ett utökat personalbehov.

I totalförsvarspropositionen (prop 2020/21:30) framhöll regeringen att totalförsvarspliktens möjligheter behöver tillvaratas ytterligare och att fler än i dag behöver genomföra grundutbildning med värnplikt och därefter krigsplaceras för att säkerställa en krigsorganisation med tillräcklig volym. Med fler som genomför grundutbildning förbättras också förutsättningarna för att kunna försörja Försvarsmakten med yrkes- och reservofficerare, anställda gruppbefäl, soldater och sjömän samt hemvärnspersonal. Grundutbildning med värnplikt bidrar enligt regeringen till den folkliga förankringen av försvaret. Regeringen anser att totalförsvarsplikten utgör en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna producera fullt bemannade, utbildade och övade krigsförband. Tillgång till yrkes- och reservofficerare är vidare en förutsättning för en utökad krigsorganisation och därmed är försörjningen av dessa personalkategorier en viktig fråga. Höga pensionsavgångar och få nya officerare har lett till en obalans i försörjningen. Ledtiderna för utbildning och träning av officerare är dessutom långa och obalansen kommer således att bestå under hela 2020-talet. Regeringen konstaterar att Försvarsmakten har mandat att utforma yrkes- och reservofficerförsörjningen för att bemöta denna obalans. I totalförsvarspropositionen redovisar regeringen att Försvarsmakten för detta ändamål har vidtagit flera åtgärder.

I dag finns särskilda bestämmelser om arbetstagare som är anställda som gruppbefäl, soldater och sjömän i Försvarsmakten i lagen (2012:332) om vissa försvarsmaktsanställningar. Där regleras bl.a. en arbetstagares rätt till ledighet från sin civila anställning för tjänstgöring.

Som svar på en fråga om förbättrade möjligheter för reservofficerare (2020/21:275) svarade försvarsminister Peter Hultqvist den 4 november 2020 att det enligt den arbetsgivarpolitiska delegeringen är myndighetschefen som ansvarar för den egna verksamhetens kompetensförsörjning (Fö2020/1055). Vilka villkor som bör gälla för reservofficerare är därför en fråga som i första hand bör hanteras av Försvarsmaktens ledning i samverkan med arbetstagarorganisationerna vid myndigheten, men även i dialog med andra organisationer. Försvarsministern framhöll att han avser att fortsätta följa

utvecklingen av officersförsörjningen, inklusive frågan om reservofficerares möjligheter till tjänstgöring och behovet av eventuella författningsändringar.

Enligt förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspiktiga utövar de medinflytande i syfte att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och i syfte att i övrigt främja goda utbildningsförhållanden. Innan den som totalförsvarspikten fullgörs hos fattar beslut i en fråga av vikt, ska de totalförsvarspiktiga som direkt berörs av beslutet ges tillfälle att lämna synpunkter. I tidigare regleringsbrev har regeringen angett anslagsvillkor som gällde de medel som fick användas för att totalförsvarspiktiga skulle kunna utöva sitt medinflytande. I regleringsbrevet för 2005 angavs bl.a. att Försvarsmakten fick använda förbandsanslaget för framställning, distribution m.m. av tidningen Värnpliktsnytt och för att bekosta värnpliktskongressen samt regional verksamhet vid Värnpliktsrådet. I regleringsbrevet framkom vidare att Försvarsmakten skulle betala lönen för Värnpliktsrådets generalsekreterare och att Värnpliktsrådet fick använda anslaget för allmänna insatser eller åtgärder i form av bistånd vid rättsligt förfarande till totalförsvarspiktiga i ärenden som uppkommit till följd av pliktjänstgöringen.

När det gäller regeringens personalplanering ska Försvarsmakten enligt regleringsbrevet för 2021 redovisa en planering för personal-sammansättningen 2021–2030 i fråga om anställd personal och totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Planeringen för att successivt utöka grundutbildningsvolymerna till att senast 2025 uppgå till 8 000 totalförsvarspiktiga per år ska framgå av redovisningen. Försvarsmakten ska i årsredovisningen redovisa utvecklingen i förhållande till redovisad planering. Av redovisningen ska framgå uppfyllnadsgrad av krigsplacerad personal i krigsförbanden och i reserver.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att en utökning av krigsorganisationen i linje med totalförsvarsbeslutet medför ett utökat personalbehov. Totalförsvarspikten som är av stor betydelse för folkförankringen behöver tillvaratas ytterligare och fler än i dag behöver genomföra grundutbildning med värnplikt. Utskottet anser att pliktjänstgöringens speciella karaktär förpliktigar och utgår från att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att främja goda utbildningsförhållanden och säkerställa att Försvarsmakten i praktiken garanterar medinflytande för totalförsvarspiktiga på det sätt som förordningen stipulerar.

Att allt fler genomför grundutbildning med värnplikt och därefter krigsplaceras är nödvändigt för att säkerställa en krigsorganisation med tillräcklig volym, men det är också en förutsättning för att kunna försörja Försvarsmakten med yrkes- och reservofficerare. Samtidigt kan utskottet konstatera att yrkes- och reservofficerare krävs för att utbilda och öva dem som genomför grundutbildning med värnplikt. Reservofficerarna har därmed en viktig roll i att producera fullt bemannade krigsförband.

I totalförvarsbeslutet konstaterades att riksdagen beslutar om krigsorganisationen och regeringen har framhållit att det är avgörande att alla krigsförband är både personellt och materiellt uppfyllda och samövade. I sitt ställningstagande lade utskottet därför stor vikt vid att riksdagen får en resultatredovisning av organisationens utveckling när det gäller bl.a. personaluppfyllnad. Utskottet utgår från att regeringens redovisning även kommer att ge en bild av reservofficerares möjligheter till tjänstgöring och hur goda utbildningsförhållanden och medinflytande för totalförvarspliktiga utvecklas. När det gäller de totalförvarspliktigas möjligheter till medinflytande ser utskottet därför inte skäl att i nuläget vidta ytterligare åtgärder och avstyrker motion 2020/21:304.

Försvarsministern har framhållit att han avser att fortsätta följa frågan om reservofficerares möjligheter till tjänstgöring, vilket utskottet välkomnar. Samtidigt ser utskottet det som en nödvändighet att regeringen vidtar konkreta åtgärder för att underlätta och stärka reservofficerares möjligheter till tjänstgöring så att de t.ex. får rätt till tjänstledighet för tjänstgöring i Försvarsmakten precis som personalkategorin GSS/T har. Utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att reservofficerares möjligheter till tjänstgöring bör underlättas och stärkas. Därmed tillstyrker utskottet yrkande 3 i motion 2020/21:3443.

Översyn av systemet med adjutanter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om översyn av systemet med adjutanter.

Jämför reservation 2 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:94 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) anförs motionärerna i yrkande 4 att det bör göras en översyn av hela systemet med adjutanter. Motionärerna anser att översynen bör omfatta såväl finansiering som funktion. Detta anförs även i yrkande 4 i kommittémotion 2019/20:127 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V).

Bakgrund och tidigare beredning

I förarbetena till den nu gällande regeringsformen (prop. 1973:90 s. 174) anges att statschefen inte ska ha några formella uppgifter i förhållande till Försvarsmakten. Försvarsmakten sorterar under regeringen, och statschefen är varken reellt eller formellt högsta befälhavare. Samtidigt fördes i förarbetena fram att statschefen borde tillförsäkras ställning som ”försvarets främsta företrädare”. Däremot bedömdes det inte vara nödvändigt med någon

grundlagsbestämmelse om att statschefen är Försvarsmaktens främsta företrädare eftersom det följer av att han eller hon är rikets främsta representant. För att en statschef ska kunna fullgöra sina uppgifter som symbol också för rikets försvarskrafter bör statschefen enligt förarbetena tilldelas försvarets högsta militära grad av regeringen. Kungen har tolv adjutanter, som tjänstgör en månad i taget. Adjutanterna medverkar vid genomförandet av kungens program. Tolv adjutanter alternerar även i tjänsten hos kronprinsessan Victoria. Prins Carl Philip har två adjutanter. Adjutanterna ingår inte i kungens stab utan är anställda vid Försvarsmakten. Försvarsmakten bekostar således lönerna för adjutanterna, medan merkostnaderna (resor, mat och boende) bekostas av Kungliga hov- och slottsstaten.

Frågan om adjutanternas finansiering och funktion har beretts tidigare och avstyrkts av utskottet i betänkandena 2015/16:FöU8, 2017/18:FöU6 och 2018/19:FöU9, bl.a. med hänvisning till att utskottet inte har något att invända mot att Försvarsmakten stöder statschefen i uppgiften som symbol för landets försvarskrafter. Vidare utgick utskottet från att regeringen gör nödvändiga bedömningar för att anslaget 1:1 endast ska användas för att finansiera verksamhet som rymms inom ramen för det anslagsändamål som riksdagen beslutat om.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör inte någon annan bedömning än den ovan redovisade. Utskottet står fast vid sitt ställningstagande och avstyrker därmed motionsyrkandena.

Veteranfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsförslag om veteraner.

Jämför reservation 3 (M), 4 (L), 5 (M, KD), 6 (C), 7 (M, KD, L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) anförs att veteranvården behöver förbättras och byggas ut (yrkande 9). Motionärerna anför att de flesta militära veteraner som återvänder från internationella insatser gör det i gott skick, både fysiskt och psykiskt, med erfarenheter av kriser och psykiska påfrestningar som är till stort gagn för det svenska samhället. Dock återvänder ett antal med svåra trauman, posttraumatisk stress och fysiska skador till följd av sin tjänstgöring. Försvarsmakten har i dag ett särskilt uppföljningsansvar för militär personal. Myndigheten ska under obegränsad tid bistå den enskilde i hans eller hennes rehabilitering samt erbjuda funktioner dit veteraner och deras anhöriga kan vända sig för att få stöd, bl.a. Veteranmottagningen vid Uppsala universitetssjukhus. Den

kompetens som finns där saknas dock i stora delar av den övriga vården i Sverige, liksom hos kommuner och Försäkringskassan. Motionärerna bedömer att det saknas en sammanhängande vårdkedja. En god och effektiv samordning mellan kommuner, regioner, myndigheter m.fl. behöver därför inrättas. I motionen föreslås vidare satsningar på veteranrelaterad forskning (yrkande 11).

I kommittémotion 2020/21:2950 av Daniel Bäckström m.fl. (C) anförs att stödet till såväl militära som civila veteraner och deras anhöriga bör utvecklas (yrkande 5). Motionärerna anser att de soldater och officerare, men även civilanställda, som genomför utlandsmissioner ska mötas med stor respekt och att det är viktigt att det finns ett ordentligt omhändertagande efter en mission. I motionen framhålls att familj och nära anhöriga till den som är på utlandsmission ofta tar ett stort ansvar hemma och kanske känner oro under tiden missionen pågår.

I kommittémotion 2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L) framhålls att Sverige och svenska soldater har deltagit i så gott som samtliga EU-ledda internationella insatser, såväl militära som civila. EU har flera pågående insatser i både Europa och Afrika. Motionärerna bedömer att det trots detta saknas en veterandimension på unionsnivå när det gäller de internationella insatserna. Motionärerna föreslår därför att regeringen bör verka för att även EU utvecklar ett system som vinnlägger sig om att civila och militära tjänstemän som har verkat i dess insatser får stöd, hjälp och erkännande. (yrkande 5). Motionärerna föreslår vidare att skyddet i lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser även ska inkludera civila veteraner (yrkande 4). I motionen framhålls att frivilliga läkare, sjuksköterskor, räddningspersonal och poliser åker ut på internationella insatser för att bistå vid naturkatastrofer och sjukdomsutbrott och i krig. Motionärerna anför att det i dag saknas både lagligt stöd och ett samlat ansvar för att ge dessa människor hjälp.

I kommittémotion 2020/21:2775 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anförs att regeringen bör inrätta ett fristående svenskt veterancentrum. Det skulle vara ett sätt att utveckla den veteranadministration som inrättats av Försvarsmakten (yrkande 38). Vid ett svenskt veterancentrum skulle svenska soldater kunna få kostnadsfri hjälp i form av stödsamtal. Vård med specialkompetens skulle kunna ges efter avslutad militärtjänst och veterancentrumet skulle kunna bistå soldater vid karriärväxling. Sveriges veterancentrum skulle även kunna bli en mötesplats för såväl soldater och anhöriga som frivilliga.

Bakgrund och tidigare behandling

Delbetänkandet från Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap SOU 2020:23 överlämnades i mars 2020 som underlag till försvarspolitisk inriktning. I betänkandet beskrivs att prioriteringarna i svensk offentligt finansierad hälso- och sjukvård utgår från den av riksdagen beslutade prioriteringsplattformen. Människovärdesprincipen och behovs- och

solidaritetsprincipen ligger till grund för bestämmelsen om att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet samt att den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Kostnadseffektivitetsprincipen avspeglas genom bestämmelsen som anger att offentligt finansierad hälso- och sjukvårdsverksamhet ska vara organiserad så att den främjar kostnadseffektivitet. Innebörden av behovs- och solidaritetsprincipen är sammanfattningsvis att om prioriteringar måste ske bland effektiva åtgärder, ska mer av vårdens resurser ges till de mest behövande och de med de svåraste sjukdomarna och den sämsta livskvaliteten. Detta gäller även om konsekvenserna då kan bli att alla inte får sina behov tillgodosedda. Att ta hänsyn till en persons sociala funktion vid prioritering inom vården skulle vara helt oförenligt med principen om allas lika värde. Ansvarsförhållanden, ekonomiska förhållanden, ställning i samhället etc. ska därför inte utgöra grund för prioritering. Socialstyrelsen har också konstaterat att civila och militära patienter skulle få tillgång till samma vård utifrån det mål för hälso- och sjukvården i krig som angavs i 1992 års försvarsbeslut, och att prioriteringar endast ska göras med utgångspunkt i medicinska bedömningar. Krigsskadade skulle inte prioriteras före patienter med skador och sjukdomar av fredsmässig karaktär.

Socialutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motioner om vård och behandling av olika sjukdomar (senast i bet. 2019/20:SoU12). Utskottet har vidhållit bedömningen att satsningar inte bör göras på enskilda sjukdomar eller att vården av patienter med dessa sjukdomar bör organiseras på ett särskilt sätt. Att bedöma sådana frågor är enligt socialutskottet i första hand sjukvårdshuvudmännens ansvar. Socialutskottet har konstaterat att riksdagen har ställt sig bakom de riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården som föreslogs i propositionen om prioriteringar inom hälso- och sjukvården och har därför inte ställt sig bakom de typer av motionskrav som nämns ovan. Riktlinjerna är baserade på tre grundläggande principer: människovärdesprincipen, behovs- och solidaritetsprincipen samt kostnadseffektivitetsprincipen.

I fråga om prioriteringsplattformen redovisar socialutskottet att riksdagen i april 1997 ställde sig bakom de riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården som hade föreslagits i propositionen Prioriteringar inom hälso- och sjukvården (prop. 1996/97:60, bet. 1996/97:SoU14, rskr. 1996/97:186). Genom riksdagsbeslutet infördes en ny bestämmelse om de etiska principerna i den dåvarande hälso- och sjukvårdslagen. Numera återfinns dessa i 3 kap. 1§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Riktlinjerna är baserade på följande tre grundläggande principer:

- människovärdesprincipen
- behovs- och solidaritetsprincipen
- kostnadseffektivitetsprincipen.

Dessa principer har kommit att kallas den etiska plattformen. Riktlinjerna exemplifieras med fyra breda prioriteringsgrupper:

Prioriteringsgrupp I

- vård av livshotande akuta sjukdomar
- vård av sjukdomar som utan behandling leder till varaktigt invalidiserande tillstånd eller för tidig död
- vård av svåra kroniska sjukdomar
- palliativ vård och vård i livets slutskede
- vård av människor med nedsatt autonomi

Prioriteringsgrupp II

- prevention
- habilitering och rehabilitering

Prioriteringsgrupp III

- vård av mindre svåra akuta och kroniska sjukdomar

Prioriteringsgrupp IV

- vård av andra skäl än sjukdom eller skada.

När det gäller EU-ledda internationella insatser redovisar Försvarmakten i årsredovisningen för 2019 (FM2018-20355:12, bil. 1) att myndigheten bemannar 26 befattningar i de internationella militära insatserna EUTM Somalia, EUTM Mali och EUTM RCA. Sammanlagt 61 individer har roterat på befattningarna enligt Försvarmakten.

I Försvarmaktens remissvar (dnr FM2015-2387:2) på veteranutredningens slutbetänkande underströk myndigheten vikten av att det inte skapas en struktur med delat eller otydligt ansvar. Varje anställningsmyndighet måste ha det fulla ansvaret för sina veteraner och deras anhöriga. Otydliga strukturer bedömdes bidra till konflikt och fördyring. I remissvaret betonades vikten av att analysera svenska veteraners behov i en nationell kontext. Försvarmakten konstaterade i sitt underlag att den absoluta merparten av alla anmälda skador under en insats inte var relaterade till antagonistiska handlingar som strider och våld utan var av samma karaktär som arbetsskador som inträffar hemma i Sverige. Vidare framhöll myndigheten att såväl Danmark som Norge identifierat problem med att vissa veteraners veteranidentiteter cementerats och motverkat integrering i samhället. Bland annat mot den bakgrunden ansåg Försvarmakten att ett decentraliserat system, baserat på chefsansvar och närhetsprinciper är att föredra framför ett centraliserat system frikopplat från samhällets ordinarie stödstrukturer. I Försvarmaktens remissvar anfördes även att det är angeläget att skapa en ökad trygghet för civila som deltar i internationella insatser. Utredningen hade bl.a. lämnat författningsförslag om civil personal i internationella insatser och när det gäller s.k. civila veteraner beskrev Försvarmakten att frågan om skydd och villkor för civil personal behövde utredas vidare. Om tillämpningen av förslagen endast avsåg militär

och civil personal som är anställd av Försvarsmakten och de skulle omfattas endast vid en internationell militär insats som är beslutad av riksdagen och regeringen bedömdes det vara alltför snävt. Försvarsmakten framhöll att myndigheten har omfattande utlandsverksamhet som är förenad med förhöjda risker, men där personalen inte deltar i en internationell militär insats enligt lagens mening. Som exempel nämndes minröjningsuppdrag i Baltikum, stödinsatser tillsammans med andra myndigheter t.ex. vid jordbävningar samt stabsofficerare i högriskområden. Den personalen riskerade att falla mellan två författningar vilket Försvarsmakten inte såg som önskvärt. Försvarsmakten såg även behovet av att lokalt anställd personal tas upp för att kunna lämna stöd till drabbad lokalt anställd personal och deras anhöriga. Försvarsmakten såg även behov av att tydliggöra om civil personal skulle tolkas som att den föreslagna lagstiftningen helt vände sig till övriga utsändande civila myndigheter. Utredningen föreslog att en nationell veteranmyndighet skulle inrättas för att lämna särskild rådgivning och kunna ge stöd. Försvarsmaktens bedömning i remissvaret var att det med de under 2015 kända antalet veteraner inte skulle finnas tillräckligt underlag för en nationell funktion. Försvarsmakten ifrågasatte vidare hur handläggarna skulle kunna upprätthålla högre kompetens än de på anställningsmyndigheten som hanterar större volymer.

När utskottet senast behandlade motionsyrkanden om villkor för veteraner och civilanställda i internationell tjänst och om att inrätta ett veterancentrum avstyrktes motionsyrkandena (bet. 2019/20:FöU8). Utskottet utgick från att alla berörda arbetsgivare, såväl militära som civila, lägger samma vikt som utskottet vid att erbjuda ett efterlevandeskydd som svarar mot riskerna för personalen. Utskottet framhöll att det finns många samhällsviktiga yrkesfunktioner som riskerar liv och hälsa i såväl nationell som internationell tjänst. Utskottet konstaterade vidare att Försvarsmakten inrättade ett veterancentrum i Stockholm i juli 2017. I och med detta instämde utskottet i regeringens bedömning att frågan var omhändertagen. De tillkännagivanden riksdagen riktat till regeringen om veteranpolitiken (bet. 2014/15:FöU7, rskr. 2014/15:132 och bet. 2015/16:FöU8, rskr. 2015/16:149) bedömdes därför vara slutbehandlade.

Totalt lägger Försvarsmakten ca. 6 miljoner kronor på veteranrelaterad forskning och kunskapsinhämtning varje år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med vad regeringen anförde i totalförsvarspropositionen att deltagandet i internationella militära insatser utgör en integrerad del av den solidariska säkerhetspolitiken. Sverige bör även i fortsättningen ha ett aktivt engagemang och deltagande i internationella militära insatser, men i linje med vad som anfördes i propositionen anser utskottet att svenskt deltagande i internationella militära insatser under försvarsbeslutsperioden måste övervägas noga och utgå från en bred analys

där man beaktar de sammantagna konsekvenserna för Försvarsmaktens nationella förmåga och möjligheterna att genomföra planerad tillväxt.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om villkor för veteraner och civilanställda i internationell tjänst och om att inrätta ett veterancentrum. Utskottet utgår fortfarande från att alla berörda arbetsgivare, såväl militära som civila, lägger samma vikt som utskottet vid att erbjuda ett stöd som svarar mot riskerna för personalen. Utskottet framhöll vidare att det finns många samhällsviktiga yrkesfunktioner som riskerar liv och hälsa i såväl nationell som internationell tjänst. Under försvarsperioden bedöms Försvarsmaktens nationella verksamhet växa högst väsentligt i relation till de internationella militära insatserna. Utskottet vill därför påminna om att det finns många samhällsviktiga yrkesfunktioner som riskerar liv och hälsa i såväl nationell som internationell tjänst och att arbetsgivaren måste ta det fulla ansvaret för sin personal oavsett var de verkar och i vilken funktion.

När det gäller veteraners behov av stöd utgår den offentligt finansierade hälso- och sjukvården från den av riksdagen beslutade prioriteringsplattformen. Riktlinjerna är baserade på tre grundläggande principer. Människovärdesprincipen och behovs- och solidaritetsprincipen ligger i dag till grund för bestämmelsen om att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet samt att den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Utskottet ser inte skäl att ompröva dessa principer i syfte att t.ex. krigsskadade skulle prioriteras före patienter med skador och sjukdomar av fredsmässig karaktär eller att skador som en person fått i internationell tjänst skulle prioriteras på ett annat sätt än motsvarande skador som något fått i nationell tjänst. Utskottet vill betona att varje anställningsmyndighet måste ha det fulla ansvaret för sina veteraner och deras anhöriga och bedömer att ett delat eller otydligt ansvar inte bör skapas. En sådan princip gör heller inte skillnad mellan civila och militära befattningar.

Utskottet noterar vidare att den absoluta merparten av alla anmälda skador under en insats inte varit relaterade till antagonistiska handlingar utan var av samma karaktär som arbetsskador som inträffar vid nationell tjänstgöring inom Försvarsmakten.

Utskottet tycker det är positivt att Försvarsmakten bedriver veteranrelaterad forskning och kunskapsinhämtning och lägger stor vikt vid att de behov veteraner och deras anhöriga har vilar på en väl underbyggd grund och kan mötas på bästa möjliga sätt. Att hitta ändamålsenliga former för att samla specialistkompetens utan att veteraners veteranidentiteter cementeras och motverkar integrationen i samhället är viktigt. Riksdagens tidigare tillkännagivande om att inrätta ett centrum för veteranfrågor för att därigenom stärka och utveckla veteranfrågorna genom en plattform för rehabilitering, stödsamtal, karriärväxling och forskning om utlandsveteraners svårigheter har utskottet bedömt som slutbehandlat. Utskottet vidhåller den uppfattningen men anser att det är angeläget att fortsätta följa hur veteranfrågorna utvecklas.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden om veteranfrågor.

Militär övningsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om övningsverksamhet.
Jämför reservation 8 (M).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3447 av Pål Jonson m.fl. (M) (yrkande 14) framhåller motionärerna att övning är grunden för att aktörer i ett skarpt läge ska kunna genomföra sina uppgifter på bästa sätt. Ju större, mer komplexa och mer verklighetstroga dessa övningar är, desto bättre. Enligt motionärerna gäller detta särskilt om flera myndigheter och andra aktörer ska samverka. Hybridhoten bedöms därför vara ett bra exempel på ett område där det finns ett behov av att bygga upp såväl en beredskap hos den egna myndigheten som en förmåga att samverka med andra myndigheter. Motionärerna föreslår att den övningsverksamhet som nu börjat bedrivas på nationell och regional nivå inom ramen för det återtagna totalförsvaret bör tjäna som mall, t.ex. den planerade Totalförvarsövning 2020 som syftade till att samöva Försvarsmakten, andra myndigheter samt företag och organisationers agerande i händelse av höjd beredskap. Internationell samverkan med andra länder i närområdet bör också bedrivas. Motionärerna föreslår fler myndighetsgemensamma övningar som utgår från hybridscenarion med en bredd av möjliga hot för att förbättra beredskap och samverkan mellan olika svenska myndighetsaktörer. I motionen föreslås därför att regeringen vidtar åtgärder i fråga om skarp övningsverksamhet.

Bakgrund och tidigare beredning

Den 15 december 2020 beslutade riksdagen att målet för totalförsvaret är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet (prop. 2020/21:30, bet 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:135, rskr. 2020/21:136). Utskottet delade regeringens bedömning att Sverige vid en säkerhetspolitisk kris, konflikt eller krig i närområdet kan bli utsatt för en kombination av olika maktmedel. Utskottet bedömde att det inkluderar hybridhot, icke-linjär krigföring och antagonistiska hot inom olika delar i samhället och att även militära operationer utgör en komponent. Utskottet välkomnade att regeringen tydliggör att totalförsvarets förmåga behöver fortsätta att stärkas för att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och

Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid.

Utskottet välkomnade dessutom regeringens utgångspunkt att den operativa förmågan ska vara styrande för inriktning och uppföljning av bl.a. övningsverksamheten. Utskottet utgick vidare från att regeringen vidtar åtgärder för att öka långsiktigheten när det gäller utvecklingen av personal, infrastruktur och övningar så att dessa kan planeras och följas upp i relation till beviljade anslag på ett liknande sätt som investeringsplanerna för försvarsmateriel som sträcker sig till 2032.

I totalförsvarspropositionen (2020/21:30) redovisade regeringen att övningsverksamheten har ökat avsevärt. Krigsförbandsövningar liksom beredskaps- och mobiliseringsövningar genomförs återigen kontinuerligt, och under den gångna perioden har för första gången på 20 år en större försvarsmaktsgemensam övning ägt rum, Aurora 17. Regeringen bedömde att Försvarsmaktens förmåga att verka tillsammans med andra länder och organisationer har ökat, inte minst genom deltagande i internationella övningar med hög komplexitet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har beslutat att målet är att totalförsvaret ska ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. I totalförsvarsbeslutet bedömde utskottet att hybridhot, icke-linjär krigföring och antagonistiska hot inom olika delar i samhället och även militära operationer kan utgöra komponenter av konflikter eller krig i närområdet.

Utskottet välkomnade att regeringen tydliggjort att totalförsvarets förmåga behöver fortsätta att stärkas och kan konstatera att riksdagen i enlighet med budgetlagen ska få resultatredovisningar av vad som uppnåtts i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. I totalförsvarsbeslutet utgick utskottet dessutom från att regeringen vidtar åtgärder för att öka långsiktigheten så att bl.a. övningsverksamhet kan planeras och följas upp i relation till beviljade anslag.

Eftersom utskottet utgår från att övningsverksamheten för att stärka totalförsvarsförmågan både genomförs och resultatredovisas på det sätt som framkommer i totalförsvarsbeslutet ser inte utskottet nu skäl att vidta några ytterligare åtgärder. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Miljöfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsförslag om miljö- och tillståndsfrågor.

Jämför reservation 9 (C) 10 (M, SD) och 11 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) framhålls att frågan om Försvarsmaktens möjligheter att öva inte är okomplicerad då försvarets övningar kan vara bullriga och miljöpåverkande. Detta kan komma i konflikt med t.ex. möjligheten att bygga bostäder eller bedriva turistverksamhet. På grund av dessa, ibland motstående intressen, bedöms processen kring försvarets miljötillstånd ofta vara mycket utdragen. Försvarsmakten har uppmärksammat problemet med utdragna tillståndsprocesser i sitt kompletterande budgetunderlag. Där föreslås ändringar i miljöbalken som innebär att tillståndsprocessen förkortas. Detta ska enligt förslaget göras genom att ta bort ett av de tre steg som i dag krävs för att få miljötillstånd, och genom att få till en författningsreglering som säger att länsstyrelserna ska hantera ärendena skyndsamt. Enligt förslaget ska mark- och miljödomstolen och dess yttrande till regeringen tas bort. Motionärerna bedömer att en sådan ändring skulle möjliggöra fler militära övningar. Motionärerna ser även fler möjligheter att förenkla processen kring miljötillstånd och att hitta sätt att jämka olika intressen. I motionen föreslås därför att regeringen vidtar åtgärder i fråga om Försvarsmaktens möjligheter att öva (yrkande 16).

I kommittémotion 2020/21:877 av Roger Richthoff m.fl. (SD) framhåller motionärerna att Försvarsmakten är beroende av regementen samt övnings- och skjutfält för att kunna producera krigsförband. För att få bedriva verksamhet vid övnings- och skjutfälten krävs det miljötillstånd, och motionärerna anser att den långdragna processen påverkar Försvarsmaktens möjlighet att etablera nya regementen och skjutfält. Motionärerna föreslår därför att nödvändiga miljötillstånd ska utfärdas i anslutning till beslut om upprättande av nya regementen eller övnings- och skjutfält (yrkande 46).

I kommittémotion 2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) beskrivs att Försvarsberedningen i sin rapport Motståndskraft lyft fram fördelarna ur ett totalförsvarsperspektiv som omställningen till förnybar el bör kunna ge. Motionärerna anser att det är viktigt att Försvarsmakten bidrar till denna utveckling i sina tillståndsbedömningar av vind- och vågkraftsparker. Dialogen och samverkan med övriga samhället under dessa processer behöver utvecklas och ske tidigare i tillståndsprocessen enligt motionärerna. I motionen bedöms att försvarets intressen och vind- och vågkraftens intressen ska kunna samexistera inom samma geografiska områden. Ett ökat användande av vind- och vågkraft är till fördel för totalförsvaret, och

Försvarsmakten måste därför ta större hänsyn till detta i sina tillståndsbedömningar. I motionen framhålls att målet för det militära försvaret bl.a. är att skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att Försvarsmakten i sina tillståndsbedömningar av vind- och vågkraftsparkar tar hänsyn till hela totalförsvarets sårbarhet och behov av småskaliga och oberoende energilösningar (yrkande 12).

I motion 2020/21:1608 av Lars Thomsson (C) anförs att det krävs lagar inom militära påverkansområden som möjliggör nybyggnad av bostäder med fokus på inomhusmiljön och där utomhusmiljön tillåts vara bullerpåverkad eftersom det finns ett giltigt miljötillstånd. Motionären föreslår att lagarna utvecklas så att samexistens mellan militära och civila verksamheter i militära påverkansområden möjliggörs.

I motion 2020/21:388 av Birger Lahti m.fl. (V) anförs att regeringen bör uppdraga åt Försvarsmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras så att den inte utgör ett hinder för byggandet av havsbaserad vindkraft på lång sikt (yrkande 3).

I motion 2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) anförs att regeringen skyndsamt ska ta fram en konkret plan för sanering av militärflygplatserna och återkomma till riksdagen med en sådan (yrkande 19).

Bakgrund och tidigare beredning

I totalförsvarspropositionen redovisar regeringen att Försvarsmakten ska ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fred och samtidigt beakta de krav som myndighetens uppgifter ställer. Regeringen beskriver att Försvarsmakten arbetar systematiskt för att uppnå en hållbar verksamhet som återspeglar de mål som är uppsatta i Agenda 2030 och de nationella miljökvalitetsmålen, och anger att Försvarsmakten har ett miljöledningssystem som syftar till att vägleda verksamheten i hur den ska bemöta och hantera miljöfrågor och på så sätt minska myndighetens miljöpåverkan och ta miljöhänsyn i all verksamhet. Det är enligt regeringen viktigt att Försvarsmakten fortsätter att utveckla och integrera miljöhänsyn i verksamheten och att myndigheten fortsätter att bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen fastställt nås samt vid behov föreslår åtgärder för miljöarbetets utveckling. Vidare beskrivs att utökning av verksamheten eller ny verksamhet vid Försvarsmaktens skjut- och övningsfält miljöprövas i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Tillgång till övnings- och skjutfält är avgörande för Försvarsmaktens möjlighet att nå de uppsatta målen under perioden. Detta kan innebära behov av att ansöka om ändringsvillkor i redan lämnade miljötillstånd och behov av att ansöka om nya miljötillstånd för tidigare övnings- och skjutfält som behövs på de platser där nya grundorganisationsenheter inrättas.

Miljö- och jordbruksutskottet har i sitt yttrande (ytr. 2020/21:MJU4y) framhållit vikten av att totalförsvaret fortsätter arbetet med att minska

verksamhetens miljö- och klimatpåverkan. Utskottet konstaterade också att de miljötillstånd som övnings- och testverksamheten kräver kombinerat med Försvarmaktens eget arbete med miljöfrågor gör att miljöriskerna på ett godtagbart sätt kan anses vara balanserade mot behoven av att öva för att uppnå målen för det militära försvaret. Utskottet har i sitt yttrande framhållit att man inte avser att ta initiativ till någon ändring av bestämmelsen i 6 kap. 3§ miljöbalken om undantag från kravet på strategisk miljöbedömning av planer och program som enbart syftar till att tjäna totalförsvaret. Miljö- och jordbruksutskottet bedömde att det övergripande mål för totalförsvaret liksom mål för det civila försvaret som riksdagen nu beslutat är välvägd, men konstaterade att man ser fram emot att regeringen återkommer med förslag som närmare konkretiserar vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå de föreslagna målen.

När det gäller förorenade områden gav regeringen Försvarmakten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för områden som har förorenats av högfluorerade ämnen, s.k. PFAS. Planen överlämnades till regeringen den 27 maj 2020 (dnr FM2020-12174:1) och myndigheten fortsätter med den som grund det redan påbörjade arbetet inom området. I regleringsbrevet för 2020 gav regeringen myndigheten även i uppdrag att senast den 22 februari 2021 redovisa både vidtagna och planerade åtgärder när det gäller förorenade områden. I uppdraget ingår att se över hur Försvarmakten kan öka takten och hitta effektiva metoder för efterbehandling av förorenade områden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona vikten av att Försvarmakten fortsätter att utveckla och integrera miljöhänsyn i verksamheten och att myndigheten bidrar till att nå det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen fastställt. I totalförvarsbeslutet framhölls att utökning av verksamhet och ny verksamhet vid Försvarmaktens skjut- och övningsfält miljöprövas i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Utskottet konstaterar att tillgång till övnings- och skjutfält är avgörande för Försvarmaktens möjlighet att nå de uppsatta målen under perioden. Miljö- och jordbruksutskottet konstaterade att de miljötillstånd som övnings- och testverksamheten kräver kombinerat med Försvarmaktens eget arbete med miljöfrågor gör att miljöriskerna på ett godtagbart sätt kan anses vara balanserade mot behoven av att öva för att uppnå målen för det militära försvaret. Utskottet delar den bedömningen. I likhet med miljö- och jordbruksutskottet ser inte utskottet skäl att nu ta initiativ till någon ändring av bestämmelserna i exempelvis miljöbalken för att ändra reglerna för tillståndsbedömningar på det sätt som motionärerna yrkat. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet yrkande 46 i motion 2020/21:877, yrkande 16 i motion 2020/21:3443, yrkande 3 i motion 2020/21:388, yrkande 12 i motion 2020/21:2944 och motion 2020/21:1608.

Utskottet kan konstatera att Försvarmakten fått i uppdrag att redovisa både vidtagna och planerade åtgärder när det gäller förorenade områden. I

uppdraget ingår att se över hur takten kan öka och hur myndigheten kan hitta effektiva metoder för efterbehandling av förorenade områden. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden yrkande 19 i motion 2020/21:730.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilda yttranden 2 (M), 3 (SD), 4 (KD), 5 (L).

Utskottets ställningstagande

I denna del behandlas motionsförslag som utskottet avstyrker utan att bereda dem materiellt i betänkandet. Flertalet yrkanden rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare en eller flera gånger under valperioden. Riksdagen har i samtliga fall avslagit motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden och finner inte skäl att åter behandla motionsförslagen.

Mot bakgrund av att motionsförslag bör begränsas till ämnen som kan komma under riksdagens prövning enligt gällande uppgiftsfördelning väljer utskottet vidare att inte i sak bereda vissa andra motionsförslag.

Slutligen väljer utskottet att även avstyrka de motionsförslag som inte innehåller förslag till preciserade åtgärder från statsmakternas sida. Med det avses motioner med allmänna beskrivningar av vissa frågor och beskrivningar av uteblivna insatser från regeringens sida som motionärerna inte följt upp med ett yrkande om tillkännagivande till regeringen om att vidta någon åtgärd.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet samtliga dessa motionsförslag.

Reservationer

1. Medinflytande för totalförsvarspliktiga, punkt 2 (M, V, KD, L)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:304 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ändra förordningen om medinflytande för totalförsvarspliktiga i syfte att garantera Pliktrådets oberoende från Försvarmakten. Ett framtida svenskt försvar ska bygga på en allmän och könsneutral värnplikt. En stark folklig förankring och en bred rekryteringsbas är en förutsättning för försvaret, och plikttjänstgöring är en mycket speciell typ av tjänstgöring. Det faktum att människor kan tvingas in i verksamheten kräver ett särskilt ansvar för att skapa goda förhållanden för demokratiskt inflytande och möjligheter till reell påverkan. Pliktrådet saknar i dag möjlighet att arbeta självständigt och har inte haft nödvändiga kansliresurser till sitt förfogande. I dag är Pliktrådet en del av Försvarmakten. Ett sådant beroendeförhållande hindrar rådet från att bedriva en självständig verksamhet. De praktiska fördelar det kan föra med sig att vara en del av en större organisation blir sekundära om inte möjligheten till ett faktiskt oberoende garanteras. Den nuvarande modellen kräver att Försvarmakten håller största möjliga avstånd till Pliktrådets verksamhet, någonting som visat sig svårt i praktiken. Pliktrådets oberoende från Försvarmakten handlar ytterst om legitimiteten i ett system byggt på plikt. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

2. Översyn av systemet med adjutanter, punkt 3 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:127 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 4 och

2020/21:94 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör ge regeringen tillkänna att det bör göras en översyn av hela systemet med adjutanter och att översynen bör omfatta såväl finansiering som adjutanternas funktion. I dag är det Försvarsmakten som står för lön och ersättningar till adjutanterna. Jag anser inte att kostnaden för adjutanter som tjänstgör vid hovet ska bäras av försvaret eller någon annan statlig myndighet.

3. Veteraner och veteranstöd, punkt 4 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 9 och 11.

Ställningstagande

Vi anser att veteranvården behöver förbättras och byggas ut och att det behövs ytterligare satsningar på veteranrelaterad forskning. De flesta militära veteraner som återvänder från internationella insatser gör det i gott skick, både fysiskt och psykiskt, med erfarenheter av kriser och psykiska påfrestningar som är till stort gagn för det svenska samhället. Dock återvänder ett antal med svåra trauman, posttraumatisk stress och fysiska skador till följd av sin tjänstgöring. Försvarsmakten har i dag ett särskilt uppföljningsansvar för militär personal. Myndigheten ska under obegränsad tid bistå den enskilde i

sin rehabilitering samt erbjuda funktioner dit veteraner och deras anhöriga kan vända sig för att få stöd, bl.a. Veteranmottagningen vid Uppsala universitetssjukhus. Den kompetens som finns där saknas dock i stora delar av den övriga vården i Sverige, liksom hos kommuner och Försäkringskassan. Vi bedömer att det inte finns en sammanhängande vårdkedja i dag och anser att en effektiv samordning mellan kommuner, regioner, myndigheter m.fl. därför behöver inrättas. Det som anförs i reservationen om veteraner bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

4. Personal i EU:s insatser, punkt 5 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige och svenska soldater har deltagit i så gott som samtliga EU-ledda internationella insatser, såväl militära som civila. EU har flera pågående insatser i både Europa och Afrika. Trots detta saknas en veterandimension på unionsnivå när det gäller de internationella insatserna. Regeringen bör därför verka för att även EU utvecklar ett system som vinnlägger sig om att civila och militära tjänstemän som har verkat i dess insatser får stöd, hjälp och erkännande. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

5. Svenskt veterancentrum, punkt 6 (M, KD)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Mikael Oscarsson (KD) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2775 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 38.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som anförs i reservationen om att inrätta ett fristående svenskt veterancentrum. Vi anser att det vore ett bra sätt att utveckla den veteranadministration som inrättats av Försvarsmakten. Vid ett svenskt veterancentrum skulle svenska soldater kunna få kostnadsfri hjälp i form av stödsamtal. Vård med specialkompetens skulle kunna ges efter avslutad militärtjänst och veterancentrumet skulle kunna bistå soldater vid karriärväxling. Sveriges veterancentrum skulle även kunna bli en mötesplats för såväl soldater och anhöriga som frivilliga.

6. Veteraners villkor, punkt 7 (C)

av Lars Thomsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2950 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

De soldater och officerare, men även civilanställda, som genomför utlandsmissioner ska mötas med stor respekt och det är viktigt att det finns ett ordentligt omhändertagande efter en mission. Både familj och nära anhöriga till den som är på utlandsmission tar ofta ett stort ansvar hemma och kanske känner oro under tiden missionen pågår. Det som anförs i reservationen om att stödet till såväl militära som civila veteraner och deras anhöriga bör utvecklas bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

7. Villkor för civilanställda i internationell tjänst, punkt 8 (M, KD, L)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Frivilliga läkare, sjuksköterskor, räddningspersonal och poliser åker ut på internationella insatser för att bistå vid naturkatastrofer och sjukdomsutbrott och i krig. I dag saknas både lagligt stöd och ett samlat ansvar för att ge dessa människor hjälp. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna att skyddet i lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser även ska inkludera civila veteraner.

8. Övningsverksamhet, punkt 9 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3447 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Övning är grunden för att aktörer i ett skarpt läge ska kunna genomföra sina uppgifter på bästa sätt. Ju större, mer komplexa och mer verklighetstroga dessa övningar, är desto bättre. Vi bedömer att detta särskilt gäller om flera myndigheter och andra aktörer ska samverka. Hybridhoten är ett bra exempel på ett område där det finns ett behov av att bygga upp såväl en beredskap hos den egna myndigheten som en förmåga att samverka med andra myndigheter. Vi föreslår att den övningsverksamhet som nu börjat bedrivas på nationell och regional nivå inom ramen för det återtagna totalförsvaret tjänar som mall. Internationell samverkan med andra länder i närområdet bör också bedrivas. Vi föreslår fler myndighetsgemensamma övningar som utgår från hybrid-scenarion med en bredd av möjliga hot för att förbättra beredskap och samverkan mellan olika svenska myndighetsaktörer. Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som anförs i reservationen om övningsverksamhet.

9. Vind- och vågkraft, punkt 10 (C)

av Lars Thomsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 12 och
avslår motion

2020/21:388 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Försvarsberedningen har lyft fram fördelarna ur ett totalförsvarsperspektiv som omställningen till förnybar el bör kunna ge. Jag anser att det är viktigt att Försvarsmakten bidrar till denna utveckling i sina tillståndsbedömningar av vind- och vågkraftsparker. Dialogen och samverkan med övriga samhället under dessa processer behöver utvecklas och ske tidigare i tillståndprocessen. Försvarets intressen och vind- och vågkraftens intressen ska kunna samexistera inom samma geografiska områden. Ett ökat användande av vind- och vågkraft är till fördel för totalförsvaret, och Försvarsmakten måste därför ta större hänsyn till detta i sina tillståndsbedömningar. Målet för det militära försvaret är bl.a. att skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter och därför är det rimligt att Försvarsmakten i sina tillståndsbedömningar av vind- och vågkraftsparker tar hänsyn till hela totalförsvarets sårbarhet och behov av småskaliga och oberoende energilösningar. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

10. Miljö tillstånd, punkt 12 (M, SD)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Caroline Nordengrip (SD) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2020/21:877 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 46 och

2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 16 och
avslår motion
2020/21:1608 av Lars Thomsson (C).

Ställningstagande

Försvarsmaktens övningar kan vara bullriga och miljöpåverkande. På grund av att motstridiga intressen ibland uppstår kring försvarets miljötillstånd bedömer vi att processerna ofta blir mycket utdragna. Försvarsmakten är beroende av såväl regementen som övnings- och skjutfält för att kunna producera krigsförband. För att få bedriva verksamhet vid övnings- och skjutfälten krävs det miljötillstånd och vi anser att den långdragna processen påverkar Försvarsmaktens möjlighet att etablera nya regementen och skjutfält, vilket inte är rimligt med dagens försämrade säkerhetsläge.

Försvarsmakten har uppmärksammat problemet med utdragna tillståndsprocesser i sitt kompletterande budgetunderlag. Där föreslås ändringar i miljöbalken som innebär att tillståndsprocessen förkortas och myndigheten lämnar flera konkreta förslag om hur processen kan snabbas upp. Vi anser att Försvarsmaktens möjligheter att öva och utbilda måste säkerställas. Det som anförs om att skyndsamt beakta Försvarsmaktens förslag om tillståndsprocesser bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

11. Miljötillstånd, punkt 12 (C)

av Lars Thomsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1608 av Lars Thomsson (C) och
avslår motionerna
2020/21:877 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 46 och
2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 16.

Ställningstagande

Jag anser att det krävs lagar inom militära påverkansområden som möjliggör nybyggnad av bostäder med fokus på inomhusmiljön och där utomhusmiljön tillåts vara bullerpåverkad eftersom det finns ett giltigt miljötillstånd. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna att lagarna bör utvecklas så att samexistens mellan militära och civila verksamheter i militära påverkansområden möjliggörs.

Särskilda yttranden

1. Reservofficerare, punkt 1 (S, MP)

Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Mattias Ottosson (S), Kalle Olsson (S), Alexandra Völker (S) och Elisabeth Falkhaven (MP) anför:

Vi anser att reservofficerarnas möjligheter till tjänstgöring är av största betydelse när försvaret går in i en kraftig tillväxtfas. I likhet med utskottet kan vi konstatera att yrkes- och reservofficerare krävs för att utbilda och öva dem som genomför grundutbildning med värnplikt. Reservofficerarna har därmed en viktig roll i att producera fullt bemannade krigsförband. Vi lägger samtidigt stor vikt vid att personalförsörjningen sker utifrån ett helhetsperspektiv för att den på ett kostnadseffektivt sätt ska kunna bidra till bästa möjliga försvarsförmåga och välkomnar att Försvarsministern har tydliggjort att han avser att fortsätta följa frågan om reservofficerares möjligheter till tjänstgöring.

Regeringen verkar för att förbättra förutsättningarna för att möta det utökade personalbehov som följer av att krigsorganisationen växer. I totalförsvarsbeslutet konstaterades att riksdagen beslutar om krigsorganisationen, och regeringen har framhållit att det är avgörande att alla krigsförband både är personellt och materiellt uppfyllda och samövade. Riksdagen får en resultatredovisning av organisationens utveckling när det gäller bl.a. personaluppfyllnad. Då vi ser att regeringen arbetar med dessa frågor utifrån ett helhetsperspektiv och vi utgår från att regeringens redovisning även kommer att ge en bild av hur reservofficerares möjligheter till tjänstgöring förbättras anser vi att utskottet hade kunnat invänta en sådan redovisning. Då utskottet trots detta funnit skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen i denna viktiga fråga har vi valt att inte motsätta oss detta.

2. Motionser som bereds förenklat, punkt 13 (M)

Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller de motionsförslag från kommittémotion 2020/21:3443 som bereds förenklat vidhåller vi de synpunkter som förts fram i motionen. Vi avstår dock från att ge uttryck för förslagen i detta betänkande och godkänner att de bereds i förenklad ordning i enlighet med de principer utskottet redovisat.

3. Motioner som bereds förenklad, punkt 13 (SD)

Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Caroline Nordengrip (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller de motionsförslag från kommittémotion 2020/21:877 som bereds förenklad vidhåller vi de synpunkter som förts fram i motionen. Vi avstår dock från att ge uttryck för förslagen i detta betänkande och godkänner att de bereds i förenklad ordning i enlighet med de principer utskottet redovisat.

4. Motioner som bereds förenklad, punkt 13 (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller de motionsförslag från kommittémotion 2020/21:2775 som bereds förenklad vidhåller jag de synpunkter som förts fram i motionen. Jag avstår dock från att ge uttryck för förslagen i detta betänkande och godkänner att de bereds i förenklad ordning i enlighet med de principer utskottet redovisat.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 13 (L)

Allan Widman (L) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller de motionsförslag från kommittémotion 2020/21:3266 som bereds förenklad vidhåller jag de synpunkter som förts fram i motionen. Jag avstår dock från att ge uttryck för förslagen i detta betänkande och godkänner att de bereds i förenklad ordning i enlighet med de principer utskottet redovisat.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:127 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av hela systemet med adjutanter som omfattar såväl finansiering som funktion och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:94 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av hela systemet med adjutanter som omfattar såväl finansiering som funktion och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:191 av Matheus Enholm och Josef Fransson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uniformsneutralitet ska tillämpas utan undantag inom Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:304 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en förändrad förordning om medinflytande för totalförsvarspiktiga i syfte att garantera Pliktrådets oberoende från Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:388 av Birger Lahti m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Försvarsmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att utgöra ett hinder för byggandet av havsbaserad vindkraft på lång sikt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska ta fram en konkret plan för sanering av militärflygplatserna och återkomma till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:877 av Roger Richthoff m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den framtida utvecklingen för GSS/K och GSS/T och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om veteranfrågor och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljötillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1608 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla lagar som möjliggör samexistens mellan militära och civila verksamheter i militära påverkansområden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2321 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten för utländska aktörer att köpa strategiska fastigheter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2377 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att stoppa utländska köp av tomter och fastigheter på strategiska platser om köpet kan anses ha negativa konsekvenser för Sveriges säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2763 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att efterlevandeskyddet för personal inom räddningstjänst, polis och militär behöver ses över och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2775 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att samövningar i större utsträckning än i dag kan ske myndigheter emellan och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge de fyra regionala staberna i uppgift att initiera en ökad övningsverksamhet där kvalificerade militära resurser ställs till andra myndigheters förfogande och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapsövningar och beredskapskontroller och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalificerad övningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bemanna flottan och flygförbanden med kontinuerligt tjänstgörande personal för att kunna upprätthålla en hög beredskap och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas ställning och förutsättningar enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett svenskt veterancentrum och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten i sina tillståndsbedömningar av vind- och vågkraftparker bör ta hänsyn till hela totalförsvarets sårbarhet och behov av småskaliga och oberoende energilösningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2950 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om veteraner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2987 av David Josefsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen så att Försvarsmakten får snabbare besked i tillståndsfrågor för övningsfält, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen så att Försvarsmakten kan ges större möjligheter att interimistiskt öva i väntan på tillståndsgivning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3041 av Annicka Engblom (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att komplettera Försvarsmaktens dykeri och navalmedicinska centrum med fysiologisk forskningskompetens och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur marinens dykcenter i större utsträckning kan nyttjas av andra myndigheter i syfte att utveckla FM DNC till ett centre of excellence och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3087 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Totalförsvarets skyddscentrum i Umeå och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3266 av Allan Widman m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett samlat veterancentrum och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av ökat traumastöd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddet i lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser även ska inkludera civila veteraner och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att veteranfrågorna stärks inom ramen för EU:s internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3438 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen kring veteranvården och veteraners behov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kommitté med uppgiften att samordna och förbättra mottagandet av veteraner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kommitté med syfte att effektivisera samordningen kring berörda instanser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3443 av Pål Jonson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ökade incitament för GSS/K och GSS/T och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värnplikten och att anställa dugliga personer med ofullständiga betyg och ge dem möjlighet att läsa upp dessa och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ändringar i lagar och regler för att underlätta och stärka reservofficerens möjligheter till tjänstgöring och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en utredning angående löneutfyllnad för reservofficerare och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn om en mer regelbunden kontroll av reservofficerare och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av efterlevandeskyddet för personal inom räddningstjänst, polis och militär personal och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler åtgärder för att underlätta rekrytering till hemvärdet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förstärkt och utvecklad kunskap och information om veteraner och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en förbättrad och utbyggd veteranvård och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla ett fristående centrum för veteraner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en fortsatt satsning på veteranrelaterad forskning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en utbyggnad av Totalförsvarets skyddscentrum och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarmaktens möjligheter att öva och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3447 av Pål Jonson m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skarp övningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.